

Täysistunto

Tiistai 18.11.2025 klo 14.00—21.13

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Digi- ja väestötietovirastosta annetun lain 3 §:n ja hallinnon yhteisistä sähköisen asiointin tukipalveluista annetun lain 5 ja 25 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 76/2025 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 21/2025 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Siellä edustaja Sarkkinen, olkaapa hyvä.

Keskustelu

18.11 **Hanna Sarkkinen vas:** Arvoisa puhemies! Vanhusasiavaltuutettu arvioi, että Suomessa on kokonaan vailla digitaitoja noin 300 000 iäkästä ihmistä ja vähintään yhtä monen digitaidot eivät riitä itsenäiseen asiointiin turvallisesti. Monille pelkästään yhteystietojen löytäminen eri viranomaisten neuvontaan voi olla vaikeaa. Asiointivaikeudet eivät kuitenkaan kosketa vain ikäihmisiä, vaan myös esimerkiksi monia vammaisia tai muita työikäisiä ihmisiä eri syistä.

Kuten edustaja Kontulan allekirjoittamassa vastalauseessa todetaan, Kansalaisneuvonnan lakkauttamisen myötä yleistä neuvontaa ja ohjausta koskevia kansalaisten kysymyksiä ohjautuu todennäköisesti enenevässä määrin muiden julkisten tahojen hoidettavaksi. Neuvonta hajautuu aiempaa enemmän eri tahoille, ja toisaalta lakkauttamisella tavoiteltavien vähäisten säästöjen toteutuminen on epävarmaa. Hallitus on leikannut ja leikkaamassa paljon myös järjestöiltä, joilla on myös ollut osaltaan tärkeä rooli esimerkiksi ikäihmisille ja vammaisille tarjottavassa tuessa ja neuvonnassa.

Esityksessä ehdotetaan Digi- ja väestötietovirastosta annetun lain 3 §:n muuttamista poistamalla sen 2 momentista viraston tehtävä kansalaisneuvonnan hoitajana. Kansalaisten palvelujen painopisteen siirtyessä yhä vahvemmin digimaailmaan on helposti tavoitettavalle neuvonnalle lakkauttamisen sijaan kuitenkin aiempaa suurempi tarve. Näistä syistä ehdotan, että 1. lakiehdotus hylätään ja että 2. lakiehdotus hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisena.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

18.13 **Juha Hänninen kok:** Arvoisa puhemies! Jokaisen suomalaisen on voitava luottaa siihen, että viranomaisten puoleen voi kääntyä asiassa kuin asiassa. Siksi on tärkeää, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 111/2025 vp

järjestelmä on oikeudenmukainen, selkeä ja vastuullisesti hoidettu. On jokaisen viranomaisen velvollisuus ohjata kansalainen oikean viranomaisen tai palvelun luokse.

Tässä hallituksen esityksessä tehdään lainsäädäntömuutoksia Digi- ja väestötietovirastosta annettuun lakiin sekä hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annettuun lakiin. Saimme tarkastella esitystä kattavasti hallintovaliokunnassa, joka käsittelynsä myötä puoltaa esityksen hyväksymistä muuttamattomana. Muutosten tavoitteena on selkeyttää viranomaisten velvollisuuksia ja samalla vahvistaa julkisen talouden vastuullista hoitoa järjestelemällä toimintoja uudelleen. Tätä työtä on tehtävä juuri nyt sekä ihmisten että yhteiskunnan vuoksi. Terve talous on yhteiskuntamme perusta, jota ilman talomme huojuu holtittomasti.

Arvoisa puhemies! Yksi esityksen keskeisistä tavoitteista on selkeyttää viranomaisten yleistä ohjausvelvollisuutta. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että viranomaisasioinnissa oman asian kanssa ei tarvitse jäädä yksin. Viranomaisilla on jatkossa aiempaa selkeämpi velvollisuus neuvoa kansalaista kokonaisvaltaisesti. Tämä on askel kohti asiakaslähtöisempiä yhteiskunnan palveluja, ja samalla se pitää huolta niukoista resursseistamme. Se on oikein, ja se on oikeudenmukaista. Samalla esityksellä ohjataan neuvonnan resursseja kohdennetummin. Jatkossa keskityttäisiin laaja-alaisen kansalaisneuvonnan sijaan enemmän sähköisten asiointipalvelujen käyttäjätukeen sekä hallinnon yhteisten tukipalvelujen, kuten Suomi.fi-palvelujen, neuvontaan. Tällainen tuki on yhteiskunnassamme tarpeellinen teknologian kehittyessä.

Tämä esitys ei ole pelkästään tekninen uudistus, se on myös osa vastuullista taloudenpitoa. Jokainen euro, joka liikkuu julkisessa järjestelmässä, on olennainen. Lakiesitys myös ehdottaa muutettavaksi tukipalvelujen maksusääntelyä. Tukipalvelut eivät suinkaan olisi maksullisia kaikille, mutta palvelusta voitaisiin veloittaa käyttäjäorganisaatiolta markkinahinta. Meillä on velvollisuus huolehtia julkisesta taloudesta, ja sitä työtä tämä hallitus on sitoutunut tekemään.

Arvoisa puhemies! Vastuullinen talous on turvallisen yhteiskunnan kivijalka. Jos emme huolehdi julkisen talouden kantokyvystä, emme voi myöskään pitää huolta siitä, että turvaa olisi tarjolla tulevaisuudessa. Tämä esitys tuo järjestelmään selkeyttä, vaikuttavuutta ja resurssiviisautta, siis juuri niitä asioita, joita kansalaiset meiltä odottavat. — Kiitoksia, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm.

18.17 Timo Furuholm vas: Arvoisa rouva puhemies! Totean jo tässä vaiheessa, että kannatan edustaja Sarkkisen esitystä.

Käsittelyssä on taas esitys, joka vaikeuttaa heikommissa asemassa olevien asemaa entisestään. Samanaikaisesti kun Kansalaisneuvonta halutaan ajaa alas, on hallitus esittänyt, että jatkossa viranomaisviestintä olisi lähtökohtaisesti sähköistä. Kyseinen lakiesitys on jo eduskunnan käsittelyssä, ja muutoksen olisi tarkoitus tulla voimaan jo tammikuussa 2026. Kuten mietintöön tehty vastalause toteaa, kyseinen muutos tulee todennäköisesti lisäämään neuvonnan tarvetta, ja on nurinkurista, että samaan aikaan yleinen neuvontapalvelu ollaan lakkauttamassa. Ikäihmisten, vammaisten ja muiden digitaidoissaan tukea tarvitsevien oikeudet olisi taattava myös tulevaisuudessa, kun maailma sähköistyy. Julkisella valalla on hoidettava vastuunsa. Kansalaisneuvonnan alasajo ei sitä tee.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 111/2025 vp

Isommassa kuvassa, kun nyt tämä digisiirtymä on tässä kovassa vauhdissa ja puhutaan tekoälystä, varmaan yksi tapa, jolla me kansalaisia ja asiakkaita haluamme kohdella, on se, ettei digivastaisuus kasva. Tällä nyt viitataan siihen, että kun vaikka sitten sotessa tehdään joitain uudistuksia, niin me emme voi toimia sillä tavalla, kuten hallitus on jo vähän toiminnut, että jostain leikataan ja sitten todetaan, että siihen tilalle tule digiä tai tekoälyä. Tämä on itsessään sellainen toimintatapa, joka tulee todennäköisesti kasvattamaan huonoa asennetta tätä digitalisaatiota kohtaan, joka kuitenkin on tässä väistämätön ja joka parhaimmillaan, kuten tekoäly, tuo valtavia hyötyjä siihen, minkälaista palvelua ihmiset voivat tulevaisuudessa saada. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Elo.

18.19 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Tällä hallituksen esityksellä tosiaan lakkautetaan Digi- ja väestötietoviraston tehtäviin kuuluvan Kansalaisneuvonnan yleinen neuvontapalvelu, joka on ollut käytännössä yksi puhelinnumero, johon kansalainen voi soittaa, kun ei tiedä, mistä tarvitsemaansa palvelua saisi. Tässä numerossa sitten on käytännössä etsitty kansalaisille oikea viranomainen, jossa asioida.

Kuten tässä hallintovaliokunnan mietinnössä todetaan, tämä numero ei ole korvannut jokoisen viranomaisen velvollisuutta auttaa ihminen oikeaan paikkaan, jos hän sattuu soittamaan väärään numeroon. Valiokunnan saamissa asiantuntijalausunnoissa kannettiin huolta siitä, että tämä lakkauttaminen voi vaikuttaa erityisesti heikommassa asemassa olevien, kuten vammaisten ja iäkkäiden henkilöiden, mahdollisuuksiin löytää oikea viranomainen. Tämän huolen jaan, mutta ajattelen, että ensisijaisen tärkeää tässä kohtaa, kun ollaan palveluita digitalisoimassa ja siihen suuntaan ollaan menossa, on varmistaa se, että jokaisella viranomaisella on tosiaan hallintolainkin mukaan velvollisuus neuvoa ja opastaa kansalaisia ja että se viestintä toimii ja että siellä myös on ne riittävät resurssit.

Vihreät jakavat huolen siitä, että nyt kun palveluita siirretään vahvemmin digitaalisiin palveluihin, on tosiaan tärkeää turvata niin niiden järjestöjen resurssit, joiden tiedetään tekevän sitä matalan kynnyksen neuvontatyötä paljonkin, kuin myös kuntien ja viranomaisten resurssit tehdä myös sitä puhelimitse ja läsnä tapahtuvaa neuvontaa niille ihmisille, jotka eivät digipalveluihin syystä tai toisesta pysty siirtymään. Meillä on hallintovaliokunnassa käsittelyssä kaksikin eri esitystä liittyen Suomi.fi-pisteisiin. Näissä osaltaan myös tätä digitaalisiin palveluihin siirtymistä käsitellään, ja on todella tärkeää huomioida nämä huolet, jotka tässäkin ovat nousseet esiin. Tämä on aika pieni osa tätä valtavaa uudistusta, jota ollaan tekemässä.

Jotta me voidaan varmistua siitä, ettei Kansalaisneuvonta-palvelun lakkauttaminen aiheuta kohtuuttomia ongelmia, tai että jos niitä jostain syystä tulisi, niihin voidaan sitten puuttua tässä tilanteessa, kun tosiaan isommin ollaan viranomaispalveluita nyt uudistamassa, teen seuraavan lausumaehdotuksen: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa Kansalaisneuvonnan yleisen neuvontapalvelun lakkauttamisen vaikutuksia kansalaisten, erityisesti vammaisten ja digitaidottomien henkilöiden kuten ikääntyneiden, viranomaisasiointiin ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin viranomaisneuvonnan saavutettavuuden varmistamiseksi.”

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 111/2025 vp

18.22 **Hanna Holopainen vihr:** Arvoisa puhemies! Aluksi totean, että kannatan edustaja Elon esitystä, ja totean myös omasta puolestani, että nyt kun tätä Kansalaisneuvonta-palvelua ollaan lakkauttamassa, on äärimmäisen tärkeää seurata niitä vaikutuksia. On joka tapauksessa muutenkin todella tärkeää, että yhteiskunnassa huolehditaan niistäkin ihmisistä, joilla digitaidot ja -välineet eivät välttämättä ole samalla tasolla kuin keskivertosuomalaisella, on sitten kysymys vammaisista tai ikäihmisistä tai muuten heikommassa asemassa olevista. On yhteinen velvollisuus löytää keinoja, joilla heitä voidaan tukea, ja siksi tämä lausumaesitys on erittäin tärkeä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Forsgren poissa. — Edustaja Lindén.

18.23 **Aki Lindén sd:** Arvoisa rouva puhemies! Pyysin vielä tähän lopuksi puheenvuoron sen takia, että olen tässä salissa kuullut varmasti kymmeniä kertoja edustajien hyviä puheenvuoroja siitä, että meillä on tuo mainittu puoli miljoonaa asukasta, kenties vielä suurempikin määrä, joilla on ainakin jonkinasteista tai todella merkittävääkin kyvyttömyyttä tässä digitaalisessa maailmassa hoitaa asioita. Näitä puheenvuoroja ovat käyttäneet niin hallituspuolueiden edustajat kuin opposition edustajat, esimerkiksi edustaja Pauli Kiuru on muutaman kerran käyttänyt tällaisen hyvän puheenvuoron. Olen vain ryhtynyt tässä miettimään, että mitäs me sitten teemme tälle asialle. Kaikki tuntuvat olevan samaa mieltä siitä, että meillä on ongelma, mutta sillehän pitäisi tehdä jotain.

No, yksi konkreettinen ehdotus olisi se, että meillä pitäisi olla digitaalisten palveluiden rinnalla konkreettisia vanhantyyppisiä palveluja, eli yksinkertaisesti puhelinsoittoon perustuvia tai fyysisiä toimipisteitä, joihin voi mennä pyytämään, että asiat siellä sitten yhdessä selvitetään. Parhaimmillaanhan sellainen piste voisi toimia esimerkiksi niin, että siinä vaikkapa samalla neuvotaan, mitenkä digitaalista laitteistoa käytetään ja opastetaan siinä. Mutta pitäisikö tästä sitten taas säätää jollakin lailla? Mehän täällä eduskunnassa ajattelemmme tietysti, että laki on aina ratkaisu. Laki ja budjetti, ne ovat meidän kovat työkalut. Eli minusta itsestäni vähän tuntuu, varsinkin kun tulin tuolta palvelujärjestelmän piiristä tänne, että me ehkä vähän liiankin pitkälle aina haemme ratkaisua siitä, että tehdäänpä tästä laki tai muutetaan jotain lakia.

Nyt alkaa todella tuntua siltä, että tässä on vain niin sanottua hyvää tahtoa, kun ihan oikeasti pitäisi varmaan säätää laki, jonka mukaan jokaisessa kunnassa tai vielä tarkemmin määriteltynä tietyillä tärkeillä palveluiden sektoreilla tulee olla se korvaava tai rinnakkainen järjestelmä näille digitaalisille palveluille. Tässähän nyt ihan konkreettisesti on kysymys siitä, että ollaan sellaisesta luopumassa ja siirtymässä kokonaan sinne digitaalisen järjestelmän puolelle. Eli kansanedustajana sanon, että nyt puheiden tilalle myös tekoja.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.